

Устоз доктор Салоҳ Муҳаммад Солим Абул Ҳаж

**Устоз доктор Салоҳ
Муҳаммад Солим Абул Ҳаж**

10:30 / 08.09.2022 3624

Ислом илмлари халқаро университети, ҳанафий фиқҳи факультети мудири, устоз доктор Салоҳ Муҳаммад Солим Абул Ҳажнинг илмий фаолияти тўғрисида қисқача маълумотлар:

Иордания давлатининг Уммон шаҳридаги Сувайлиҳ минтақасида 1974 йилда туғилган.

2002 йили Бағдод университетининг шариат факультетида ҳанафий фиқҳи бўйича олий баҳо билан докторлик даражасини олган.

2006 йили Иорданиядаги Балқо амалий университетининг усулуд дин факультетида асистент (ёрдамчи устоз) вазифасини эгаллаган.

2011 йили Иорданиядаги Ислом илмлари университетидаги Шариат ва қонун факультетида доцент лавозимига эга бўлган.

2016 йили Иорданиядаги Ислом илмлари университетидаги Шариат ва қонун факультетида профессор лавозимини эгаллаган.

Ислом илмлари университетида чоп этилган бир қанча магистрлик ва докторлик илмий ишларида раҳбар сифатида ҳамкорлик қилган. Ироқ,

Ҳинд, Шом ва бошқа юртларнинг йирик уламоларидан Қуръон, ҳадис, фикҳ ва бошқа шариат илмлари бўйича ижозалар олган.

Туркия, Фаластин, Ҳинд ва бошқа юртларда ташкил этилган бир қанча конференцияларда иштирок этган.

Иорданиядаги шариат матнларини қадимий услубда ўргатишга ихтисослашган, биринчи бўлиб ташкил этилган «Анворул уламо» деб номланган ўқув марказининг муассиси.

Ҳанафий мазҳабига мувофиқ араб тилида фатво чиқарадиган «Анворул уламо» деб номланган биринчи бўлиб ташкил этилган фатво маркази муассиси ва муфтийси.

Ики йил давомида Таълим ва тарбия вазирлигига мударрис бўлиб ишлаган.

Вақф вазирлиги, Халқаро ислом илмлари университети ва «Анворул уламо» марказларида ташкил этилган бир қанча ихтисослашган фикҳий курсларнинг раҳбари.

Бир қанча китоблар, илмий изланишлар ва илмий мақолаларга муаллифлик қилган ва уларни таҳқиқ этган. Улардан баъзилари қуидагилар:

Илмий ишлар бўйича:

1. «Ихборур роий би ахбори ибнил ҳанно» («Кўздан кечиравчининг Ибн Ҳанно ҳақидаги хабарлардан хабар бериши»), қўлёзма;
2. Зарнужийнинг «Ихтисору таълимул мутааллим» («Ўқувчига таълим бериш»нинг мухтасари»), қўлёзма;
3. «Иршодул Ҳанафий ило ахбори Аҳмад ал-Ҳамавий» («Ҳанафий шахсни Аҳмад ал-Ҳамавийнинг хабарларига йўллаш»), қўлёзма;
4. «Ал-эълом би аъломи Филастин» («Фаластин улуғлари ҳақида билдириш»), қўлёзма, тугалланмаган;
5. Лакнавийнинг «Ал-имому Абу Ҳанифа табақатуҳу ва тавсиқуҳу» («Имом Абу Ҳанифа, у зотнинг табақаси ва сиқа (яъни ишончли)лиги») асари, қўлёзма;
6. «Имомул аимматил фуқаҳои Абу Ҳанифатун Нуъмон» («Фақих имомларнинг имоми Абу Ҳанифа Нўъмон»), «Ал-Варроқ» муассасасида чоп

етилган, Уммон;

7. «Имконийяту вуқуъил ижмоъ» (Ижмоъ вужудга келишининг имконияти), қўлёзма;

8. Розийнинг «Буғятус соил ало хулосатид далоил ва танқиҳул масоили шарҳил Қудурий» («Далилларнинг хулосаси борасида сўровчининг мақсади ва масалаларни текшириб чиқиш, Қудурийнинг шарҳи»), асари, Дорул фатҳ, Уммон;

9. «Ал-баёну фил аймони ван нузури вал ҳазари вал ибоҳати» («Қасамлар, назрлар, тақиқлаш ва мубоҳ қилиш борасидаги баён»), «Дорул жинон»да чоп қилинган, Уммон;

10. Ибнул Ҳанноийнинг «Татимматул жалийя ли табақотил ҳанафийя» («Ҳанафийлар табақалари борасида катта қўшимча») асари, қўлёзма;

11. «Ат-туҳфатул бадиийа би ахбори содриш шарийъа» («Содруш Шарийъа ҳақидаги хабарлар борасида ажойиб туҳфа»), «Ал-варроқ» муассасасида чоп қилинган, Уммон;

12. «Танbihул Бошо ало ахбори ибн Камол Бошо» («Пошони Ибн Камол Пошонинг хабарларидан воқиф қилиш»), қўлёзма, тугалланмаган;

13. «Ас-симорул жанийя фил фавоидил ҳанафийя» («Ҳанафийларнинг фойдалари ҳақидаги етилган мевалар»), қўлёзма, тугалланмаган;

14. «Ал-жомиъу фий аҳкомис сиёми вал эътикофи вал ҳажжи вал умрати» («Рўза, эътикоф, ҳаж ва умрага доир ҳукмлар борасида мажмуа»), «Дорул жинон»да чоп қилинган, Уммон;

15. «Ал-жомиъу лил муаллифийна вал муаллафот» (Муаллифлар ва таълиф қилинган асарлар жамланмаси), қўлёзма, тугалланмаган;

16. «Ад-дуරарул баҳийя фий ашҳари мадориси ва мударрисид давлатил усмонийя» («Усмонли давлатининг машҳур мадрасалари ва мударрислари ҳақида гўзал дурлар»), қўлёзма, тугалланмаган;

17. «Ар-равзун надијю фий таржимати Раҳматилло ас-Синдий» («Раҳматилло ас-Синдийнинг таржимаи ҳоли ҳақида серсув бўстон»), қўлёзма;

18. «Сабилус сунниййина фин нұхузи бил муслимийна» («Мусулмонларни үйғотиш (қайта тиклаш) борасида суннийлар тутган йўл»), қўлёзма;
19. «Сабилул вусул ило илмил усул» («Усул илмига эришиш йўли»), «Ал-варроқ» муассасасида чоп қилинган, Уммон;
20. «Сабилул вифоқи фий аҳкомиз завожи ван никоҳ» («Никоҳланиш ва талоқ аҳкомлари борасида келишув йўли»), «Ал-варроқ» муассасасида чоп қилинган, Уммон, Иордания фуқаролик ҳолатлари қонунининг шарҳи;
21. «Завъуд дарорий фий ахбори Шамсиддин ал-Фаннорий» («Шамсиддин ал-Фаннорий ҳақидаги хабарлар тўғрисида дурлар шуъласи»), «Ал-варроқ» муассасасида чоп қилинган, Уммон;
22. «Ғоятул иноя ало умдатир риоя» («Умдатур риоя» (риоя устуни) асарига ғоят катта эътибор»), «Дорул кутубил илмия»да чоп этилган, Байрут;
23. «Фатово яксурус суолу анҳо» («Кўп сўраладиган масалалар борасида фатволар), қўлёзма;
24. «Ал-фикар мұқорин усулуху ва осоруху ва амсилатуху» («Қиёсий фикҳ, унинг усууллари ва унга мисоллар»), қўлёзма;
25. «Ал-мадхалул мұфассал ли диросатил мазҳабил ҳанафийя» («Ҳанафий мазҳабини ўрганиш борасида мұфассал кириш»), «Дорул форуқ»да чоп қилинган, Уммон;
26. «Ал-мадхалул важийз ли диросатил фикҳил исломий» («Ислом фикҳини ўрганиш борасида қисқача кириш»), «Дорул форуқ»да чоп қилинган, Уммон;
27. «Ал-мадхалу фил фикҳил исломий ва усулиҳи» («Ислом фикҳи ва унинг усууллариға кириш»), «Аҳли байр» университети томонидан таълиф комиссиясига тартибловчи ва муаллиф сифатида таклиф этилгани асосида.
28. «Ал-мадхалу ило диросатил фикҳил исломий» (Ислом фикҳини ўрганиш борасида кириш), «Дорул жинон»да чоп қилинган, Уммон;
29. «Ал-мирқот шарҳу муқаддиматис салот» («Боғлам, намоз борасидаги муқаддиманинг шарҳи»), «Ал-варроқ» муассасасида чоп қилинган, Уммон;

30. «Масорул вусул ило илмил усул» («Усул илмига эришиш йўли»), «Дорул фатҳ»да чоп қилинган, Уммон;
31. «Ал-мишкоту фий аҳкомит таҳорати вас салоти ваз закоти» («Таҳорат, намоз ва закот аҳкомлари борасида тахмон (мишкот)»), «Ал-варроқ» муассасасида чоп қилинган, Уммон;
32. «Мунтаҳон ниқоя ало шарҳил виқоя» («Виқоя» шарҳига сайланманинг ниҳояси»), «Ал-варроқ» муассасасида чоп қилинган, Уммон;
33. «Ал-минҳожул важийз фий фиқҳил ихтилоф» («Ихтилофлар фиқҳи борасида қисқача йўриқнома»), «Ал-варроқ» муассасасида чоп қилинган, Уммон;
34. «Ал-минҳожул важийз фий фиқҳил аймони ван нузури вал ҳазари вал ибоҳати» («Қасамлар, назрлар, тақиқлаш ва мубоҳ қилиш борасидаги қисқача йўриқнома»), «Ал-варроқ» муассасасида чоп қилинган, Уммон;
35. «Ал-минҳожул важийз фий фиқҳит таҳорати вас салоти вас сиёми вал эътикофи» («Таҳорат, намоз, рӯза ва эътикоф фиқҳи борасида қисқача йўриқнома»), «Дорул форуқ»да чоп этилган, Уммон;
36. «Ал-минҳожул важийз фий фиқҳил муомалот» («Ижтимоий-иктисодий муносабатлар фиқҳи борасида қисқача йўриқнома»), «Дорул форуқ»да чоп этилган, Уммон;
37. «Ал-манҳажул фиқҳий лил имомил Лакнавий» (Имом Лакнавийнинг фиқҳий манҳажи/йўли), «Дорун нафоис»да чоп қилинган, Уммон;
38. «Ал-минҳожул муфассал фий фиқҳил муомалот» («Ижтимоий-иктисодий муносабатлар фиқҳи борасида муфассал йўриқнома»), «Дорул форуқ»да чоп этилган, Уммон;
39. «Ал-минҳожул важийз фил қавоиди ваз завобити вал усулил фиқҳийя», («Фиқҳий қоида, тартиб ва усуллар борасида қисқача йўриқнома»), «Усулил бино» / «Дорул форуқ»да чоп этилган, Уммон;
40. «Миату далил ва далилун ало вуқуъит талоқис салосан бид далил» («Далилга кўра уч талоқ билан уч талоқ тушиши масаласига бир юз бир далил), қўллётма;
41. «Нафаҳотус сулук ало тухфатил мулук» («Тухфатул мулук» («Подшоҳларга совға») асарига сулукий совғалар), «Дорул форуқ»да чоп

этилган, Уммон;

42. «Вамазотун нури фий талабил илмил мабрури» («Хайрли илмларни талаб қилиш борасидаги чақмоқ шулалари»), «Дорул форуқ»да чоп этилган, Уммон;

Илмий таҳқиқлар бўйича:

1. «Иброзул ғайиъил воқеъ фий шифоил ъайи лил Лакнавий» («Лакнавийнинг ««Шифоул ъайи» («Касалнинг шифоси») асаридаги хатоларни кўрсатиш» асари), «Дорул фатҳ»да чоп этилган, Уммон;
2. «Аҳкомус сивок минас сиояти лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Ас-сиоя» асаридаги мисвокка доир ҳукмлар»), қўлёзма;
3. «Иҳкомул қантарати фий аҳкомил басмалати лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Басмала (бисмиллаҳир роҳманир роҳийм)нинг ҳукмлари борасида гумбазни мустаҳкамлаш» асари»), «Дорул башир»да чоп қилинган, Уммон. «Ар-рисола» муассасаси. Байрут;
4. «Ал-ихтиёр ли таълилил мухтор лил мувсилий» (Мувсилийнинг «Сайланган (масала)нинг далилини сайлаш» асари), қўлёзма;
5. «Исьодул муфтий ало шарҳи уқуди расмил муфтий ли ибн Обидин» («Ибн Обидиннинг «Муфтийнинг режасига доир шодалар» асарининг шарҳи борасида муфтийни шод қилиш»), ўрганиш ва таҳқиқи, «Дорул башшор»да чоп қилинган, Байрут;
6. «Ал-исъоф фий аҳкомил авқоф лит Тароблусий» («Тароблусийнинг «Вақф ҳукмлари борасида тез ёрдам» асари»), ўрганиш ва таҳқиқ, «Дорул форуқ»да чоп қилинган, Уммон;
7. «Ифодатул хайри фил истиёки би сивокил ғайр лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Бировнинг мисвокидан фойдаланиб мисвок қилиш (тиш ювиш) борасида хайриятларни ифодалаш» асари»), қўлёзма;
8. «Ал-ифсоҳ ан шаҳодатил маръати фил ирзоъи лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Эмизиш борасида аёл кишининг гувоҳлиги ҳақида баён» асари»), қўлёзма;
9. «Окомун нафоис би адоил азкори би лисони форисин лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Зикрларни форс тилида адо қилиш борасида нафис нарсалар тепалиги» асари»), қўлёзма;

10. «Тұхфатут талабати фий таҳқиқи масҳир рақаба лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Бўйинга масҳ тортиш борасида талабаларга тұхфа» асари»), қўлёзма;
11. «Тұхфатул камала ало ҳавоший тұхфатит талаба лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Талабаларга тұхфа» асариға доир ҳошиялар борасида комил шахслар учун тұхфа»), қўлёзма;
12. «Тұхфатун нубалои фий жамоатин нисои лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Намозда аёлларнинг жамоати борасида билимдонларга тұхфа» асари»), «Дорул башир»да (Уммон), «Муассасатур рисола»да (Байрут) чоп қилинган;
13. «Таҳқиқул омол фий жавози ихрожи садақатил фитри бил моли ли Аҳмад ас-Сиддик ал-Ғуморий» («Аҳмад Сиддик Ғуморийнинг «Фитр садақасини мол билан адо қилишнинг жоизлиги борасида умидлар» асарининг таҳқиқи»), қўлёзма;
14. «Ат-таҳқиқул ажийбу фит тасвийби лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Намоздаги тасвиб (намоз бошланганидан огоҳлантириш) борасида ажойиб таҳқиқи» асари»), қўлёзма;
15. «Тадвирул фалаки фий ҳусулил жамоати бил жинни вал малак лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Жин ва фаришталар билан жамоат (намози) ҳосил бўлиши борасида фалакни айлантириш» асари»), қўлёзма;
16. «Тазкиратур рошиди би радди табсиратин ноқиди лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Танқид қилувчининг кўрсатмаларини рад этиш борасида рошид инсонга эслатма» асари»), қўлёзма, тугалланмаган;
17. «Тарвижул жанони би ҳукми шурбид дуҳон лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Папирос чекишининг ҳукми борасида қалбларни ислоҳ қилиш» асари»), чоп этишга тақдим қилинган;
18. «Тафсилул каломи фий масъалатил иъонати алал ҳароми ли Мұҳаммад Шафиъ ал-Усманий» («Мұҳаммад Шафеъ ал-Усманийнинг «Ҳаромга ёрдам бериш масаласида муфассал калом» асари»), қўлёзма;
19. «Танбехұл вулоти вал ҳуккоми ало аҳқоми шотими хайрил аноми ав аҳади асҳобиҳил кироми ли Ибн Обидийн» («Ибн Обидиннинг «Башариятнинг энг яхисини ёки унинг саҳобаларидан бирортасини сўкишнинг ҳукмлари борасида волийлар ва ҳокимларни огоҳлантириш»

- асари»), қўлёзма;
20. «Ҳасратул олими би вафоти саййидил олами лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Бутун оламлар саййидининг вафотидан олимнинг ҳасрати» асари»), қўлёзма;
21. «Хулосатул афкори шарҳи мухтасарил манор ли ибн Қутлубуғо» («Ибн Қутлубуғонинг «Фикрларнинг хулосаси «Мухтасарул манор»нинг шарҳи» асари»), қўлёзма;
22. «Хайрул хабари фий азони хайрил башар лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Башарият хайрлисининг чақириғи борасида хайрли хабар» асари»), қўлёзма;
23. «Ад-дуррул фарид фий баёни ҳукмит тақлийд ли Аҳмад ал-Ҳамавий» («Аҳмад ал-Ҳамавийнинг «Тақлид ҳукмининг баёни борасида ягона дур» асари»), қўлёзма;
24. «Ад-дурратул мунийфа ало мазҳабил имоми Абий Ҳанийфа лил Азҳарий» («Азҳарийнинг «Имом Абу Ҳанифа мазҳабига мувоғиқ олий дур» асари»), қўлёзма;
25. «Рафъус сатри ан кайфияти идхолил майити ва тавжиҳихи илал қиблати фил қабри лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Майитни қабрга киритиш ва уни қиблага қаратиб қўйишнинг кайфияти ҳақида пардани кўтариш» асари»), қўлёзма;
26. «Рамзул ҳақоиқ ан шарҳи канзид дақоиқ лил Айний» («Айнийнинг «Ҳақиқатлар рамзи, нозик масалалар хазинаси асарининг шарҳи» асари»), қўлёзма;
27. «Сиёсати нома ли Дада афанди» («Дада афандининг «Сиёсатнома» асари»), қўлёзма;
28. «Шарҳул аҳкомиш шаръийя фил аҳволиш шахсийя ли Қадрий Пошо» («Қадрий Пошонинг «Фуқаролик ҳолатлари борасидаги шаръий ҳукмларнинг шарҳи» асари»), қўлёзма, тугалланмаган;
29. «Шарҳул виқоя ли садриш шариъа ал-Маҳбубий» («Садруш шариъа ал-Маҳбубийнинг «Шарҳул виқоя» асари»), «Ал-варроқ» муассасасида чоп қилинган, Уммон;

30. «Шарху мухтасарил манор ли ибн Қутлубуғо» («Ибн Қутлубуғонинг «Мухтасарул манор»га шарҳи»), ўрганиш ва таҳқиқ, «Дорул фатҳ»да чоп қилингандан, Уммон;
31. «Табақотул ҳанафийя ли ибн Ҳанноий» («Ибн Ҳанноийнинг «Ҳанафийлар табақалари» асари»), қўлёзма;
32. «Зафарул анфол Ало Ҳавоший ғоятил мақол» («Айтилган сўзларнинг ғояси»га ёзилган ҳошиялар борасида ўлжаларни қўлга киритиш»), қўлёзма;
33. «Умдатур риоя би таҳшияти шарҳил виқоя лил Лакнавий» («Лакнавийнинг ««Шарҳул виқоя» асарига ҳошия битиш борасида асос» асари»), «Дорул кутубил илмийя»да чоп қилингандан, Байрут;
34. «Ғоятут таҳқиқи ва ниҳоятут тадқиқи фий масоила убтулия биҳо аҳлул ҳарамайни лис Синдий» («Синдиининг «Икки Ҳарам аҳли мубтало бўлган масалалар борасида таҳқиқнинг чўққиси ва тадқиқотнинг ниҳояси» асари»), қўлёзма;
35. «Ғоятул мақоли фиймо ятааллақу бин ниоли лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Пойабзалга алоқадор нарсалар (хукмлар)га доир гап-сўзларнинг ғояси» асари»), қўлёзма;
36. «Ал-фалакул машҳуну фиймо ятааллақу бинтифоъил муртаҳини бил марҳуни лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Гаров молидан гаров ушлаб турувчи томонидан фойдаланишга тегишли хукмлар борасида тўлдирилган фалак» асари»), «Дорул башир»да (Уммон) ва «Муассасатур рисола»да (Байрут) чоп қилингандан;
37. «Қутул муқтазийн би фатҳил муқтадийн лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Муқтадийларнинг (намозда) луқма беришлари борасида овқатланувчилар учун озуқа» асари»), «Дорул башир»да (Уммон) ва «Муассасатур рисола»да (Байрут) чоп қилингандан;
38. «Ал-қавлул ашраф фил фатҳи анил мусҳаф лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Мусҳафдан (намозда) луқма бериш борасида энг шарафли сўз» асари»), «Дорул башир»да (Уммон) ва «Муассасатур рисола»да (Байрут) чоп қилингандан;
39. «Ал-қавлул жозим фий суқутил ҳадди би никоҳил маҳорим лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Маҳрамларнинг никоҳи билан ҳаддининг соқит бўлиши борасида қатъий сўз» асари»), қўлёзма;

40. «Ал-қавлу бил эҳсонил амийми фий интифоъил майити бил қуръонил азийми лил Қаттонил Асқалоний» («Қаттон Асқалонийнинг «Қуръони азимдан ўликларнинг манфаатланиши борасида айтилган умумий эҳсон» асари»), қўлёзма;
41. «Ал-каломул жалил фиймо ятааллақу бил миндийл лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Дастрўмолга тааллуқли ҳукмлар борасида улуғ сўзлар» асари»), қўлёзма;
42. «Ал-лубоб шарҳул киоб лил Майдоний» («Майдонийнинг «Ақл, китобнинг шарҳи» асари»), қўлёзма;
43. «Лисонул иҳтидо фий баёнил иқтидо ли Алий ал-Қорий» («Алий Қорийнинг «Иқтидонинг баёни борасида ҳидоят тили» асари»), қўлёзма;
44. «Ал-латоифул мустаҳсана би жамъи хутаби шуҳурис санати лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Йил ойларидаги хутбаларни жамлаш борасида гўзал сўзлар» асари»), «Дорун нафоис»да чоп қилинганд, Уммон;
45. «Мадҳус саъии ва заммул битолати ли Ибн Камол Бошо» («Ибн Камол Пошонинг «Ҳаракатчанликни мақташ ва дангасаликни қоралаш» асари»), қўлёзма;
46. «Муқаддиматус салотил мансуба лил фаннорий вал кайдоний ва Ибн Камол Бошо» («Фаннорий, Кайдоний ва Ибн Камол Бошоларга мансуб бўлган «Намознинг муқаддимаси» асари»), «Ал-варроқ» муассасасида чоп этилган, Уммон;
47. «Муқаддимату умдатир риоя лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Умдатур риоя» асарига ёзган муқаддимаси»), «Дорул кутубил илмийя»да чоп этилган, Байрут;
48. «Миннатул фаттоҳи ало мароқил фалоҳи лиш Шурунбулолий» («Шурунбулолийнинг «Мароқил фалоҳ (муваффақият боғламлари)» асарига ёзган «Миннатул Фаттоҳ (Фаттоҳ Зотнинг атоси)» номли шарҳи»), ўрганиш ва таҳқиқ, «Дорул башоир»да чоп қилинганд, Байрут;
49. «Муннатул мусоллий ва ғуннатул мубтадий лил Қошғарий» («Қошғарийнинг «Намоз ўқувчининг истаги ва янги ўрганувчининг қониқиши» асари»), қўлёзма;
50. «Нузҳатул фикри фий субҳатиз зикри лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Зикрларни санаш борасидаги фикрларга сайр қилиш» асари»), «Дорул

фатҳ»да чоп қилингандай, Уммон;

51. «Нашрул урфи фий бинои баъзил аҳкоми алал урфи ли Ибн Обидийн» («Ибн Обидиннинг «Баъзи ҳукмларни урф асосига қуриш борасида урфни ёйиш» асари»), қўлёзма;

52. «Нафаҳотун насамоти фий вусули иҳдоис савоби лил амвот лис Суружий» («Суружийнинг «Ҳадя қилингандай савобнинг ўликларга етиб бориши борасида шабодаларнинг эсиши» асари»), қўлёзма;

53. «Ан-нафҳату би таҳшиятин нузҳати лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Нузҳа» («Назарларга сайр қилиш») асарига ёзган «Нафҳа» (эсиш) номли ҳошияси»), «Дорул фатҳ»да чоп қилингандай, Уммон;

54. «Нафъул муфтий вас соили би жамъи мутафарриқотил масоили лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Турли масалаларни жамлаш борасида муфтий ва савол сўровчига манфаат» асари»), «Дору ибн ҳазм»да чоп қилингандай, Уммон;

55. «Нурул анвори шарҳул манор ли Мулло Жийвон» («Мулла Жийвоннинг «Ал-Манор» («Нур таратувчи макон»)га ёзган «Нурул анвор» («Нурларнинг нури») номли шарҳи»), қўлёзма;

56. «Ал-ҳасҳасату би нақзил вузуъи бил қаҳқаҳати лил Лакнавий» («Лакнавийнинг «Қаҳқаҳа билан таҳорат кетиши борасида шивирлаш» асари»), қўлёзма;

57. «Виқоятур ривоя фий масоилил ҳидоя ли Бурҳониши Шариъа» («Бурҳонуш Шарианинг «Ҳидоя масалалари борасида ривоятни сақлаб қолиш» асари»), «Ал-варроқ» муассасасида чоп қилингандай, Уммон;

Ёзилган илмий ишлар бўйича:

1. «Асарус салоти алал ҳаёт» («Намознинг ҳаётга таъсири»). Саҳифаланган илмий иш, 2015 йилда Ҳиндистон фикҳ академияси қошидаги «Ал-Мудаввана» журналида чоп этиш учун қабул қилингандай;

2. «Ихтилофул фуқаҳо» («Фуқаҳоларнинг ихтилофи»), усул илмига доир саҳифаланган илмий иш. «Диросату улумиш шаръийяти вал қонуни» («Шариат илмлари ва қонунни ўрганиш») журналида чоп этиш учун қабул қилингандай (Иордания университети, 2015 й.);

3. «Ихтиёротул имомиш Шурунбулолий фил мароқий» («Мароқи (л фалоҳ)даги имом Шурунбулолийнинг сайланмалари»). Саҳифаланган илмий иш, 2015 йилда Иордания Халқаро ислом илмлари университетининг «Ал-Меъзон» журналида нашр қилиш учун қабул қилинган;
4. «Ихтиёротул имомиш шурунбулолий фий нурил ийзоҳ» («Нурул ийзоҳ («Изоҳ нури») асаридаги Имом Шурунбулолийнинг сайланмалари») саҳифаланган илмий иш. «Диросату улумиши шаръийяти вал қонуни» («Шариат илмлари ва қонунни ўрганиш») журналида чоп этиш учун қабул қилинган (Иордания университети , 2015 й.);
5. «Ихтиёротул қудурий ли ғайри қавли Аби Ҳанифа фий муҳтасариҳил машҳур» («Қудурийнинг машҳур муҳтасар асарида Абу Ҳанифанинг қавлидан бошқа қавлни ихтиёр қилган ўринлари»). Саҳифаланган илмий иш, 2015 йили Кувайт университетининг «Шариат ва исломий билимлар» журналида нашр қилиш учун қабул қилинган;
6. «Иштироту ризоз завжи фил хулуъ» («Хулуъда эр розилигининг шарт қилиниши»). Саҳифаланган илмий иш, ҳижрий 1436 йили Ҳиндистон фиқҳ академияси қошидаги «Ал-мудаввана» журналида чоп этиш учун қабул қилинган;
7. «Ал-эътимоду алан нақлил мутаворас фий мадраситил Куфатил фиқхийя» («Куфа фиқҳ мадрасасида авлоддан авлодга ўтиб келаётган нақлга суюниш»). Саҳифаланган илмий иш, 2009 йилнинг охирида Туркия «Сакаря» университетининг «Ислом илмлари усули» журналида нашр қилинган;
8. «Ал-имому Ҳусомиддин Ар-Розий ва манҳажуху фий хулосатид далоил» (Имом Ҳусомиддин Ар-Розий ва унинг «Хулосатуд далоил» («Далилларнинг хулосаси») асаридаги манҳажи), илмий иш;
9. «Ал-интиқодоту ало табақоти Ибн Камол Бошо» («Ибн Камол Пошонинг «Табақот» асарига танқидлар»), саҳифаланган илмий иш, 2015 йили Туркия «Сакаря» университетининг «Ислом илмлари усули» журналида нашр қилиш учун қабул қилинган;
10. «Анвоул мақосиди индал фуқаҳои вал усулиййин» («Фақиҳлар ва усул уламолари наздида мақсадларнинг турлари»), илмий иш;
11. «Таҳқиқотул қудусийя ван нафақотур раҳмонийятул ҳасанийя лиш Шурунбулолий» («Шурунбулолийнинг «Қудусий таҳқиқотлар ва гўзал

раҳмоний неъматлар» асари)», ўрганиш ва таҳқиқ, илмий иш;

12. «Ат-тақсиймуз замоний ли табақотил мужтаҳидийна индал ҳанафийя» («Ҳанафийлар наздидаги мужтаҳидлар табақаларини замон эътиборидан тақсимлаш»). Саҳифаланган илмий иш, 2015 йили «Ан-Нажоҳ» университетининг «Инсоний илмлар» журналида нашр қилиш учун қабул қилинган;

13. «Ҳукмут ташаббуҳ би ғайрил муслимийна индал ҳанафийяти» («Ҳанафийлар наздида ўзини ғайримусулмонларга ўхшатишнинг ҳукми»). Саҳифаланган илмий иш;

14. «Ал-ҳукмул фикҳий ли таалуми аҳкомит тажвийд» («Тажвид аҳкомларини ўрганишнинг фикҳий ҳукмлари»). Саҳифаланган илмий иш, 2005 йили Мўлтондаги Баҳоуддин Закариё университетининг тиллар ва исломий илмлар факультети қошидаги «Диросот» журналида чоп этилган;

15. «Ҳукму ҳадисил оҳоди фиймо таумму биҳил балво индал ҳанафийяти ва татбиқотуҳу фий кутубиҳим» («Ҳанафийлар наздида барча бир варакайига мубтало бўладиган нарсалар ҳақидаги оҳод ҳадиснинг ҳукми ва уларнинг ҳанафий мазҳаби китобларидағи татбиқи»). Саҳифаланган илмий иш, 2015 йили Ҳиндистон фикҳ академияси қошидаги «Ал-Мудаввана» журналида чоп этиш учун қабул қилинган;

16. «Ҳукму қассил лиҳяти ва ҳалқихо индал ҳанафийяти» («Ҳанафийлар наздида соқолни кесиш ва қиришнинг ҳукми»), саҳифаланган илмий иш;

17. «Хулосатул қаломи фий масъалатил иъонати алал ҳароми фил мазҳабил ҳанафийи» («Ҳанафий мазҳабида ҳаромга ёрдам бериш масаласидаги гапларнинг хулосаси»). Саҳифаланган илмий иш, 2010 йили Туркиядаги «Сакаря» университетининг «Ислом илмлари усули» журналида нашр қилинган;

18. «Даражатул имомиш Шурунбулолий фил ижтиҳод» («Имом Шурунбулолийнинг ижтиҳоддаги даражаси»). Саҳифаланган илмий иш, 2015 йили Ҳиндистон фикҳ академияси қошидаги «Ал-Мудаввана» журналида чоп этилган;

19. «Ас-Суннатул мутавотирату индал фуқаҳои ва татбиқотуҳо индал ҳанафийяти» («Фуқаҳолар наздидаги мутавотир суннат ва ҳанафийлар наздида уларнинг татбиқ этилиши»). Саҳифаланган илмий иш, 2011 йили Ғазодаги Ислом университетининг журналида чоп этилган;

20. «Ас-Суннатул машхура индал ҳанафийяти ва татбийқотуҳо фий кутубиҳим» («Ҳанафийлар наздидаги машҳур суннат ва унинг ҳанафий мазҳаби китобларидағи татбиқи»). Саҳифаланган илмий иш, 2015 йили Ҳиндистон фиқҳ академияси қошидаги «Ал-Мудаввана» журналида чоп этиш учун қабул қилингандык;
21. «Шумулу мағұымис суннати ли тасаррүфотис саҳобати» («Суннат тушунчасининг саҳобалар тасаррүфларини ҳам ўз ичиға қамраб олиши»). Саҳифаланган илмий иш, 2015 йили Туркиядаги «Сакаря» университетининг «Ислом илмлари усули» журналида нашр қилиш учун қабул қилингандык;
22. «Табақотул ҳанафийя ли Ибн Камол Бошо» («Ибн Камол Пошонинг (вафоти 940 ҳ.) «Фуқаҳоларнинг табақалари» асари»). Илмий изланиш ва таҳқиқ, саҳифаланган илмий иш. 2015 йили Кувайт университетининг «Шариат ва исломий билимлар» журналида нашр қилиш учун қабул қилингандык;
23. «Туруқу муолажатил жүръати алал фатво ва маърифатул фиқҳи вал муфтил мұътабар» («Фатвога бўлган жүръатни муолажа қилиш, фиқҳни билиш ва мўътабар муфтийни аниқлаш йўллари»). Саҳифаланган илмий иш;
24. «Уқуду расмил муфтий ли Ибн Обидийн» (Ибн Обидиннинг «Муфтийнинг режасига доир шодалар» асари), ўрганиш ва таҳқиқ, илмий иш;
25. «Ал-фарқу байнат тамазҳуби ват таъассуби» («Мазҳабни ушлаш ва мутассиблик қилиш ўртасидаги фарқ). Саҳифаланган илмий иш;
26. «Ал-фарқу байнал ватанил аслийи ва ватанил иқомати» («Асл ватан билан иқома (вақтинчалик) ватан ўртасидаги фарқ). Саҳифаланган илмий иш, 2009 йили Нидерландиядаги «Инсоний илмлар» журналида нашр этилган;
27. «Ал-қиёсу индал ҳанафийяти би тариқатин мусиратин» («Замонавий йўл билан бўлган ҳанафийлар наздидаги қиёс»), илмий иш;
28. «Ал-мабодиу вал усусу лил муомалотил молиятил фиқҳийя» («Фиқҳий молиявий муносабатларнинг асос ва пойдеворлари»). Саҳифаланган илмий иш, 2015 йили Ҳиндистон фиқҳ академияси қошидаги «Ал-Мудаввана» журналида чоп этиш учун қабул қилингандык;

29. «Мухолафотул имомил Қудурий фий мухтасариҳи» («Имом Қудурийнинг ўз мухтасаридаги ихтилофлари»), илмий иш;
30. «Мадҳус саъии ва заммил битолати ли Ибн Камол Бошо» («Ибн Камол Пошонинг «Ҳаракатчанликни мақташ ва дангасаликни қоралаш» асари). Ўрганиш ва таҳқиқ, саҳифаланган илмий иш, 2015 йили Ҳиндистон фиқҳ академияси қошидаги «Ал-мудаввана» журналида чоп этиш учун қабул қилинган;
31. «Ал-масоилил мухолифа ли расмил муфтий фий мухтасарил Қудурий» («Қудурийнинг мухтасаридаги «Расмул муфтий» («Муфтийнинг режаси») асарига зид масалалар»). Саҳифаланган илмий иш, «Диросату улумиш шаръийяти вал қонуни» («Шариат илмлари ва қонунни ўрганиш») журналида чоп этиш учун қабул қилинган (Иордания университети, 2015 й.);
32. «Муқаддиматус салот» («Намоз муқаддимаси»). Ўрганиш ва таҳқиқ, саҳифаланган илмий иш, 2015 йили Саудия Арабистони мамлакатининг Қасим илмий университети журналида чоп этиш учун қабул қилинди;
33. «Минҳожул уламои фит таълийфи фий фиқҳил ихтилофи» («Ихтилофлар фиқҳи борасида китоб ёзишдаги уламолар манҳажлари»). Саҳифаланган илмий иш, 2015 йили Туркия «Сакаря» университетининг «Ислом илмлари усули» журналида нашр этиш учун қабул қилинган;
34. «Манҳажул имомиш Шурунбуолий фий мароқил фалоҳ» («Мароқил фалоҳ» асрида Имом Шурунбуолий танлаган манҳаж»), илмий иш;
35. «Манҳажул имомил Қудурий фий мухтасариҳи» («Ўзининг «Мухтасар» асрида имом Қудурий танлаган манҳаж»), илмий иш;
36. «Вазоифил мужтаҳидийна индал ҳанафийяти» («Ҳанафийлар наздида мужтаҳидларнинг вазифалари»). Саҳифаланган илмий иш, 2015 йили Ноблусдаги «Ан-Нажоҳ» университетининг «Инсоний илмлар» журналида нашр қилиш учун қабул қилинган;

Конференциялардаги илмий мақолалар:

1. «Асарул имомил кавсарий фий нусрати ва таъиидил мазоҳибил фиқҳийятис суннийя» («Сунний фиқҳий мазҳабларга ёрдам бериш ва уларни қўллаб-қувватлашга Имом Кавсарийнинг таъсири»). «Муҳаммад Зоҳид Кавсарий» халқаро конференциясига тақдим қилинган, 24-

25/11/2007, саҳифаланган ва хос журналда нашр қилинган;

2. «Таъсилу закоти дуҳулил муваззафийна вал миҳанил ҳуррати фил мазҳабил ҳанафийи қавоид ва татбийқот» («Ҳанафий мазҳабида ходимларнинг даромадлари ва мустақил фаолиятдан тўланадиган закот борасидаги асослар, қоида ва амалиёт»). 2011 йили Ноблус шаҳрининг «Ан-Нажоҳ» университетидаги шариат факультетида ўтказилган «Ходимларнинг даромадлари ва мустақил фаолиятдан тўланадиган закот» деб номланган закот мавзусида ўтказилган конференцияга тақдим этилган;

3. «Давру уламоиш шариъати фин нуҳузи бид диросотил жомиъийяти фил Урдун» («Иорданияда университет таълими орқали шариат уламоларининг тикланишдаги роли»). «Шариат уламолари ва уларни Иорданиянинг тикланиши ва қурилишидаги роли» номли Иордания уламоларининг биринчи конференциясига тақдим қилинган, 14-15/5/2015;

4. «Давру мақосидиш шариъа фий татвийрит тамвийлил исломий» («Исломий молиялаштиришни ривожлантиришда шариат мақсадларининг тутган ўрни»), 2014 йили Фаластинда ўтказилган «Исломий молиялаштириш, унинг моҳияти, шакли ва келажаги» номли бешинчи халқаро Байтул Мақдис ислом конференциясига тақдим этилган;

5. «Назаротун фий таквийнил малакатил фиқхийяти ва исҳомотул имоми Абдил Ҳай ал-Лакнавий фийҳо» («Фиқхий малака пайдо қилиш борасида назарлар ва Ином Абдулҳай Лакнавийнинг унга қўшган ҳиссалари»), Фиранжий Маҳал/Лакну уламолар клуби конференциясига тақдим этилган, 2011 й.

Илмий мақолалари:

Газета ва журналларда чоп этилган илмий мақолалари жуда кўп. Шулардан баъзилари қуидагилар: «Мутъа никоҳига шаръий назар», «Саҳобаларнинг адолатли эканига мўтабар назар», «Эр-хотин ўртасидаги никоҳдан олдинги алоқалар», «Ҳасад - бедаво дард», «Вақтни ғанимат билиш», «Фиқҳни ўрганиш ва илм олиш борасидаги энг тўғри йўл ва унинг шартлари», «Илмнинг фаноси ва қадимий китобларга қайтиш», «Уламоларнинг гўшти заҳарлидир», «Мусулмоннинг ташвиши», «Араб ҳарфларининг ҳурмати», «Ҳимматнинг олийлиги», «Қариндошларга уйланишга шаръий назар», ««Саҳихайн» (Бухорий ва Муслимнинг икки «Саҳих» асарлари) ҳадисларининг саҳихлиги ва уларга амал қилиш»,

«Табассум - мусулмоннинг хулқи», «Такаббурлик ва унинг давоси», «Фатвога журъатли бўлиш ва ундан қутулиш йўли», «Мазҳабни тут, мутаассиб бўлма», «Фитна қатлдан қаттиқ», «Мусулмоннинг зиммасидаги вожиб нарса - унинг илм олиши», «Мусулмонлар жамоаси - омма ва хослар», «Инсоний алоқалар улардан фикрий таъсирланиш дегани эмас», «Кофирга чиқариш фитнаси ва ундан қутилиш йўли», «Олим ўзи ким?» ва ҳоказо.

Илмий ҳамкорлик ва илмий раҳбарлик қилиш:

Исломий илмлар университетидаги ўнлаб магистрлик ва докторлик ишларида илмий ҳамкорлик ва илмий раҳбарлик қилиш:

1. Илмий раҳбарлигим остидаги илмий ишлар:

«Молиявий муносабатларда саҳобанинг сўзининг таъсири», Магистр талабаси Омина Кабийсий, 2011 й.;

«Тақийюддин Шумуннийнинг «Камолуд дироя фий шарҳин нуқоя» асари», Қул озод қилиш китобининг бошидан қасамлар китобининг охиригача, ўрганиш ва таҳқиқ, магистратура талабаси Оёт Аднон Вахҳоб Ал-Оний, 2013 й.;

«Тақийюддин Шумуннийнинг «Камолуд дироя фий шарҳин нуқоя» асари», «Баъй китоби», ўрганиш ва таҳқиқ, магистратура талабаси Хотам Аз-Зорий, 2013 й.;

«Тақийюддин Шумуннийнинг «Камолуд дироя фий шарҳин нуқоя» асари», ижара, шуфъа, қисмат, ҳиба китоблари. Ўрганиш ва таҳқиқ, магистратура талабаси, Хотам Аш-Шамрий, 2013 й.;

«Тақийюддин Шумуннийнинг «Камолуд дироя фий шарҳин нуқоя» асари», ҳаж ва никоҳ китоблари. Ўрганиш ва таҳқиқ, магистратура талабаси Муно Харийша, 2014 й.;

«Тақийюддин Шумуннийнинг «Камолуд дироя фий шарҳин нуқоя» асари», эмизиш китобидан зиҳор китобигача. Ўрганиш ва таҳқиқ, магистратура талабаси Носир Ал-Мувсилӣ, 2013 й.;

«Тақийюддин Шумуннийнинг «Камолуд дироя фий шарҳин нуқоя» асари», зиҳордан талоқнинг охиригача. Ўрганиш ва таҳқиқ, магистратура талабаси Майдон Ал-Мувсилӣ, 2014 й.;

«Тақийюддин Шумуннийнинг «Камолуд дироя фий шарҳин нуқоя» асари», «Таҳорат» ва «Намоз» китоблари. Докторлик иши, докторантураси талабаси Кувжа, 2010 й.;

«Абу Ҳанифа, Абу Юсуф ва Мұхаммад ибн Ҳасан қайтган фиқхий раъйлар, ҳанафийлар ва уч мазҳаб фақиҳларининг раъйлари билан таққослаш». Докторантураси талабаси Ромий Сулҳаб, 2015 й.;

«Ал-биноя (бино), «Ҳидоя»нинг шарҳи», «Қулларнинг никоҳи» бобидан «Ражъат» (талоқни қайтиб олиш)» бобигача. Докторантураси талабаси Ҳамза Аз-Зайюд, 2014 й.;

Айнийнинг «Ал-биноя (бино), «Ҳидоя»нинг шарҳи» асари, «Таҳқим» (бировни ҳакам қилиш) бобидан «Даъво» китобигача. Докторантураси талабаси Абдуллоҳ Аз-Зайюд, 2014 й.;

«Ислом банкларидаги омонатларнинг ривожига ташқи ва ички омилларнинг таъсири». Докторантураси талабаси Марвон Ҳалийфот, 2015 й.;

«Ислом банкларига бозор ҳиссасининг таъсири». Докторантураси талабаси Умар Ал-Лийбий, 2015 й.;

Ҳусомиддин Сағғонийнинг «Ан-Ниҳоя фий шарҳил ҳидоя» («Ҳидоя» асарига «Ниҳоя» номли шарҳ), «Фосид баъй» бобидан «Ҳавола» китобининг охиригача, ўрганиш ва таҳқиқ. Докторантураси талабаси Фоик Ал-Кабийсий, 2015 й.;

Ҳусомиддин Сағғонийнинг «Ан-Ниҳоя фий шарҳил ҳидоя» («Ҳидоя» асарига «Ниҳоя» номли шарҳ), «Ижара» китобидан «Шуфъа» китобининг бошигача, ўрганиш ва таҳқиқ. Докторантураси талабаси Илҳом Мустафо, 2015 й.;

Имом Ҳусомиддин Умар ибн Мозанинг «Фатавои суғро» асари, Ал-Хосийнинг тартиби асосида, китобнинг бошидан «Ваколат» китобигача, ўрганиш ва таҳқиқ. Докторантураси талабаси Сумайра Ал-Иzzат, 2015 й.;

Айнийнинг «Ал-биноя (бино), «Ҳидоя»нинг шарҳи» асари, «Сувлар» бобидан «Ҳайз» бобигача, ўрганиш ва таҳқиқ. Докторантураси талабаси Шақиқ Ал-Ҳайса, 2015 й.;

Ҳамкорликдаги илмий ишларим:

Имом Кодурийнинг «Жомиъул музмароти вал мушкилоти ли шарҳи мухтасарил имомил Қудурий» асари, ўрганиш ва таҳқиқ. Докторантураталабаси Самийр Ҳижозий, 2011 й.;

Имом Кодурийнинг «Жомиъул музмароти вал мушкилоти ли шарҳи мухтасарил имомил Қудурий» асари, «Иқрор» китобидан «Эмизиш» китобининг охиригача, ўрганиш ва таҳқиқ. Докторантураталабаси Баро Ал-Оний, 2012 й.;

«Ислом банкларида жавобгарликларнинг сабаблари ва қўлланиладиган ҳимоя усуllibар», ўрганиш ва таҳқиқ. Докторантураталабаси Иброҳим Ан-Нусур, 2014 й.;

«Ислом банкларида салам савдоси орқали молиялаштириш хатарларининг олдини олишнинг шаръий воситаларини татбиқ қилиш борасида таклиф этилган намуналар». Докторантураталабаси Қайс Ғувма, 2014 й.;

«Усул ва мантиқ уламолари наздидаги таноқуз (номувофиқлик) ва унинг иккиламчи масалаларга таъсири». Докторантураталабаси Аҳмад Сайёҳ, 2014 й.;

«Ал-биноя (бино), «Ҳидоя»нинг шарҳи» асари, «Ижара» боби. Докторантураталабаси Аҳмад Ваҳдон, 2014 й.;

«Ислом банкларида амалга ошириладиган мулк қилиб бериш билан тугалланадиган ижара битимларидаги муаммолар, уларни тўғрилаш борасидаги таклифлар». Докторантураталабаси Алий Аз-Заволий, 2014 й.;

«Тобелик қоидалари ва уларнинг замонавий молиявий масалаларга таъсири». Докторантураталабаси Закариё Малковий, 2014 й.;

«Акцияларга жалб қилинган инвестициялардан келадиган даромадларни поклашнинг бухгалтерияга ва шариатга доир меъёрлари ва уларни ислом банкларига илмий жиҳатдан татбиқ қилиш». Докторантураталабаси Фуод Абда, 2014 й.;

«Закотдан қочиш борасидаги ҳийлалар», фиқҳий қиёсий ўрганиш. Докторантураталабаси Абдуссамиъ Ал-Қавосима, 2014 й.;

«Битим тақозоси доирасидага мулк қилиб бериш билан ниҳояланадиган ижара битимининг келишув шартлари билан бошқариш асослари», Иордания ислом банклари амалиётини ўрганиш. Докторантураталабаси Маҳмуд Аббос Абу Исо, 2015 й.;

Айнийнинг «Ал-биноя (бино), «Ҳидоя»нинг шарҳи» асари, «Қийматлаб бўлмайдиган нарсани ғасб қилиш» бобидан музораат (экин экишдаги шерикчилик) китобигача, ўрганиш ва таҳқиқ. Докторантурда талабаси Муҳиддин Маҳмуд Ҳусайн, 2015 й.;

Саффонийнинг «Ан-ниҳоя фий шарҳил ҳидоя» асари, «Никоҳ» китобининг бошидан «Зиҳор» бобининг бошланишигача, ўрганиш ва таҳқиқ. Докторантурда талабаси Ислом Нажмиддин, 2014 й.;

Розийюддин Сарахсийнинг «Ал-важийз фил фатово» («Қисқача фатволар тўплами») асари, насабни даъво қилиш китобидан «Фароиз» («Мерос») китобининг охиригача, ўрганиш ва таҳқиқ. Докторантурда талабаси Аммод Муҳаммад Алий, 2015 й.;

«Ан-ниҳоя фий шарҳил ҳидоя» асари, қироат борасидаги фаслнинг аввалидан «Икки ийд» бобининг бошланишигача, ўрганиш ва таҳқиқ. Докторантурда талабаси Абдураҳмон Бағдодий, 2014 й.;

Розийюддин Сарахсийнинг «Ал-важийз фил фатово» (Қисқача фатволар тўплами) асари, касб китобининг аввалидан каффоратлар китобининг охиригача, ўрганиш ва таҳқиқ. Докторантурда талабаси Солих Муҳаммад Ҳамд, 2015 й.;

«Иордания расмий университетларининг молиявий муаммоларини ҳал қилиш йўлида олий таълим имкониятларини ҳимоя қилиш қўлами». Докторантурда талабаси Зуҳайр Ҳусайн Ан-Нотур, 2015 й.;

Бадриддин Айнийнинг «Ал-биноя (бино), «Ҳидоя»нинг шарҳи» асари, «Ҳайз ва истиҳоза» бобидан «Намознинг тартиби» бобигача, ўрганиш ва таҳқиқ. Докторантурда талабаси Найийъ Абодий Минаж, 2015 й.;

Бадриддин Айнийнинг «Ал-биноя (бино), «Ҳидоя»нинг шарҳи» асари, «Вало» бобининг аввалидан «Баҳолаб бўлмайдиган нарсаларни ғасб қилиш» бобигача, ўрганиш ва таҳқиқ. Докторантурда талабаси Ҳусом Ал-Банавий, 2016 й.